

Правова підготовка студентів факультету фізичного виховання й спорту

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень. В умовах змін соціально-економічних та правових відносин у державних і суспільних структурах для ВНЗ настав час, коли відсутність компетентних спеціалістів призводить до суттєвих ускладнень функціонування навчальних закладів і життєдіяльності соціуму [3; 4; 5].

Низка авторів неодноразово у своїх працях ставили питання про вдосконалення професійно-правової підготовки студентів факультетів фізичного виховання [1; 2; 3], тому виникає необхідність у впровадженні в навчальний процес дисциплін із правових основ фізичної культури.

Аналіз досліджень із проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту доводить, що спеціаліст цієї галузі повинен володіти сукупністю сучасних знань із філософії, методології науки, історії, валеології, менеджменту. Високим рівнем професійної підготовки вважаються наявність у фахівців і таких знань щодо нормативно-правових документів із питань фізичної культури, ідейної сутності, цілей, завдань і змісту сучасної системи фізичного виховання, організаційно-методичних і науково-теоретичних основ, особливостей, конкретних форм і змісту своєї практичної діяльності [3].

Актуальність нашої роботи обумовлена відсутністю досліджень, недостатньою теоретико-методичною базою та важливістю правової підготовки фахівців фізичної культури на сучасному етапі трансформації українського суспільства.

Завдання дослідження – обґрунтувати та впровадити в навчальний процес розроблену систему правової підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та визначити її ефективність.

Методи дослідження – аналіз наукової літератури та нормативно-правової й навчально-методичної документації, тестування, педагогічний експеримент.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Професійно-правова культура фахівця фізичної культури, або, інакше, правова культура його професійної діяльності, – це глибокі й об’ємні знання законів і підзаконних актів, джерел права, на які він має спиратися, створюючи певне середовище, реалізації функцій і способів правового регулювання їхніх відносин, професійне ставлення до права й практики його застосування в навчально-тренувальному та виховному процесі відповідно до правових чи розпорядчих принципів законності, тобто високий ступінь володіння правом у конкретних умовах професійної діяльності.

Інтеграція виявлених у процесі дослідження компонентів правової культури дала нам змогу розробити модель правової підготовки майбутніх фахівців фізичної культури у вищому навчальному закладі. Складниками цієї моделі є *мотиваційний* (створює спонукальну базу для процесу формування правової культури); *змістовий* (визначає особливості права як нормативно-регулятивного важеля, його суспільні функції й значення в управлінні суспільством, основою його виступає навчальний спецкурс “Організаційно-правові основи фізичної культури”); *діяльнісний* (інтегрує вимоги повсякденного правового життя, які необхідні для професійної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури, та можливості навчального закладу з розвитку правової культури студентів) компоненти.

На основі детального аналізу змісту правової підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до професійної діяльності було сформовано критерії оцінки й визначено рівні (високий, достатній, середній та низький) сформованості готовності фахівців фізичної культури до правового забезпечення професійної діяльності.

Професійна підготовка майбутнього фахівця фізичного виховання буде ефективною за умови її організації як цілісної системи, що становить основу моделі сучасного спеціаліста.

Ефективність розробленої системи правової підготовки майбутніх фахівців фізичної культури до правового забезпечення професійної діяльності перевірялась у формувальному педагогічному експерименті, для чого й було сформовано контрольну та експериментальну групи.

Для визначення складу контрольної й експериментальної груп перед початком формувального експерименту протестовано студентів факультету фізичного виховання четвертого курсу

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Учасники експерименту були однакового віку – 20–21 рік. За соціальним статусом: 55 % – із сільської місцевості та 45 % – жителі міста. Для постановки експерименту методом випадкового добору взято контрольну (30 осіб) й експериментальну (25 осіб) групи із-поміж студентів четвертого курсу. Рівень їхньої теоретичної та практичної підготовки істотно не відрізнявся.

Результати тестування студентів контрольної та експериментальної груп до початку формуального етапу експерименту подано в табл. 1.

Як засвідчують наведені в таблиці дані, високого рівня підготовленості майбутніх фахівців фізичної культури до правового забезпечення професійної діяльності не було виявлено ні в контрольній, ні в експериментальній групах. При цьому в контрольній групі достатнього рівня не досяг жоден студент, а в експериментальній таких виявлено 4,0 %. Із числа студентів контрольної групи вимогам середнього рівня правового забезпечення професійної діяльності фахівця фізичної культури відповідали 13,3 %. Щодо експериментальної групи, то таких було 24,0 %. Більшість студентів засвідчила низький рівень підготовленості до правового забезпечення майбутньої професійної діяльності (контрольна група – 86,7 %, експериментальна – 72,0 %).

Таблиця 1

Рівні готовності студентів контрольної та експериментальної груп до правового забезпечення професійної діяльності (до початку формуального експерименту)

Рівень підготовленості	Контрольна група, n=30, (%)	Експериментальна група, n=25, (%)
Високий	–	–
Достатній	–	4,0
Середній	13,3	24,0
Низький	86,7	72,0

Достовірно значущої різниці у вихідному рівні правових знань студентів контрольної та експериментальної груп до початку формуального експерименту не виявлено.

У процесі формуального етапу експерименту педагогічні умови реалізовувались у змісті й методиці викладання спеціально розробленого навчального спецкурсу “Організаційно-правові основи фізичної культури” [2], який за своєю структурою складався з одного модуля.

Завдання спецкурсу допомогти студентам засвоїти загальноприйнятту термінологію та дефініції юридичної науки та практики, систему нормативних актів про фізичну культуру; зрозуміти правові відносини, їхню природу й виникнення; набути вміння аналізувати систему розвитку фізичної культури та визначати правове положення особи (спортсмена, тренера), права й обов’язки громадян у галузі фізичної культури.

Важливе місце в спецкурсі займають змістові модулі, які пов’язані з правовим регулюванням організації праці у сфері фізичної культури. Їхнє завдання полягає в ознайомленні студентів з умовами майбутньої професійної діяльності, з особливостями правового регулювання праці фахівців із фізичної культури в різних навчальних закладах, організаціях і на підприємствах різної форми власності.

Формуючи зміст спецкурсу, враховували специфіку роботи майбутнього фахівця фізичної культури щодо правового забезпечення його професійної діяльності, яка потребує володіння широким колом знань, умінь і навичок, які умовно можна поділити на концептуальні, суто людські й технічні. У результаті реалізації моделі системи правової підготовки майбутніх фахівців фізичної культури в умовах формуального педагогічного експерименту вдалося значно підвищити рівень правової культури студентів. Результати тестування студентів у кінці формуального етапу педагогічного експерименту подано в таблиці 2.

Таблиця 2

Рівні готовності студентів IV курсу до правового забезпечення професійної діяльності (у кінці формуального експерименту)

Рівень підготовленості	Контрольна група, %	Експериментальна група, %	t	P
Високий	–	8,0	1,47	>0,05
Достатній	6,7	20,0	2,46	<0,05
Середній	13,3	40,0	8,54	<0,05

Низький	80,0	32,0	2,79	<0,05
---------	------	------	------	-------

Наведені дані свідчать, що кількість студентів, які мали достатній рівень, зросла на 13,3 %, середній – на 26,7 %, а кількість студентів із низьким рівнем готовності зменшилася на 48 %.

Висновки. Нами проведено порівняльний аналіз результатів, отриманих під час визначення вихідного рівня розвитку правових знань на етапі констатації й кінцевих експериментальних даних після проведення формувального експерименту. Це дало змогу простежити зміни рівня розвитку правових знань і підтвердити гіпотезу дослідження.

мл/м²

Загалом результати формувального експерименту виявили позитивний вплив авторської системи правову підготовку майбутнього фахівця фізичної культури.

Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку нових шляхів та активних методів чання в системі формування правової компетентності в студентів факультету фізичного овання й спорту.

Література

1. Мальона С. Б. Організаційно-правові аспекти функціонування фізичної культури і спорту / С. Б. Мальона // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2006. – Вип. 10. – Т. 3. – С. 6–10.
2. Мальона С. Б. Організаційно-правові основи фізичної культури / С. Б. Мальона, Б. М. Мицкан. – Івано-Франківськ : [б. в.], 2009. – 287 с.
3. Мальона С. Б. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури до правового забезпечення професійної діяльності : автореф. дис.... канд. наук фіз. вих. : 24.00.02 / Львів. держ. ун-т фіз. культури / С. Б. Мальона. – Л., 2009. – 20 с.
4. Филь С. Н. Профессиональная подготовка студентов в институте физической культуры / Филь С. Н., Пешков В. П. – К. : Вища шк., 1985. – 135 с.
5. Шамова Т. И. Формирование нормативно-правовой компетентности педагогических кадров / Шамова Т. И., Анненкова Н. В., Худин А. – М. : О-во России, 2006. – 98 с.

Анотації

У статті представлено результати експерименту з використання системи правової підготовки в студентів факультету фізичного виховання і спорту. Критеріями оцінки ефективності експерименту є ріст рівня спеціальних правових знань та зміни правової культури майбутніх фахівців фізичної культури.

Ключові слова: *правова культура, правова підготовка, правове забезпечення, професійна діяльність.*

Светлана Малёна. Правовая подготовка студентов факультета физического воспитания и спорта. *В статье приводятся результаты эксперимента по применению системы правовой подготовки у студентов факультета физического воспитания и спорта. Критериями оценки эффективности эксперимента является рост уровня специальных правовых знаний, а также изменение правовой культуры будущих специалистов физической культуры.*

Ключевые слова: *правовая культура, правовая подготовка, правовое обеспечение, профессиональная деятельность.*

Svetlana Maliona. The Legal Training of the Students of the Physical Training and Sport Department. *The article presents the results of experiments of the use of legal training for students of the Physical Training and Sports Department. The criteria for evaluation of the experiment effectiveness is to increase the level of specific legal knowledge, as well as changing the legal culture of the future experts of physical culture.*

Key words: *legal culture, legal training, legal support, professional activity.*